

Стручни рад
Образовање и васпитање, XVIII (19), стр. 33–48
37.091.12:005.963(497.1+497.6)
373.21(497.1+497.6)
COBISS.SR-ID 114489609
DOI: 10.5937/ObrVas2319033P

Сања М. Продановић³

ЈУ Дјечији вртић „Чика Јова Змај”, Фоча

Сања М. Живановић⁴

Бојана З. Вуковић⁵

Универзитет Источно Сарајево, Медицински факултет Фоча

ИНТЕГРИСАНОСТ АСПЕКТА ДЈЕЧИЈЕГ РАЗВОЈА И УЛОГЕ ВАСПИТАЧА У ПРАКСИ

Резиме: Предшколско васпитање се сматра базичним темељима у цјелокупном васпитно-образовном систему, а предшколске установе и васпитачи у оквиру њих кључне карице у процесу раног учења. Експанзијом педагошких сазнања шири се и круг послова васпитача те захтијева мулти компетентност и прилагођавање савременим улозима и захтјевима. Циљ нам је представити примјер добре праксе који је резултат свакодневног ангажовања аутора у тежњи да дјечији живот у вртићу учине бољим и лепшим. Рад се састоји из два дијела. Првим дијелом кроз теоријске основе покушали смо да укажемо на значај раног учења, самог предшколског периода и улога васпитача у предшколској установи и значај интеграције у пракси. Други дио рада чини практични модел или ток сценарија учећи активности на тему Инсекти, који има за циљ популаризацију апликативних модела који ће помоћи онима који већ раде у пракси, почетницима али и студентима педагошког усмјерења. Највећа вриједност представљеног рада и јесте заправо уједињење теорије и праксе, те могућност практичне апликативности.

Кључне ријечи: предшколско васпитање, интеграција, холистички развој, васпитач.

УВОД

Савремени токови 21. вијека носе са собом одређене промјене па тако и експанзију педагошких сазнања. Друштвена условљеност васпитања се зато у различитој литератури и помиње као једна од основних карактеристика

³ sanjanp4@yahoo.com

⁴ sanja.zivanovic@ues.rs.ba

⁵ bvukovic75@yahoo.com

васпитања. Почетне основе или базу у цјелокупном васпитно-образовном систему представљају предшколске установе, а васпитачи прве учитеље задужене за холистички развој дјетета. Осигуравање добрих темеља претпоставка је квалитетног даљег развоја дјетета. Ако се говори о циљу предшколског васпитања, онда се истиче целовити развој дјете раног узраста, који се огледа у правилном физичком, интелектуалном, радном, моралном и естетском смислу, што је основа за њихово даље васпитање и образовање (Minić, 2019). Да бисмо одговорили изазовима савременог друштва, а свакако и широкој лепези улога васпитача, неопходно је уважавати концепт цјеложивотног учења који је одраз Европског оквира квалификације и глобализације. Без обзира на то да ли се континуирано учење одвијало у формалном, неформалном или информалном контексту, васпитачи морају препознати његов значај. Способност и спремност за цјеложивотно учење и континуиран професионални развој постаје једна од основних компетенција и мјерило квалитета рада васпитача (Milić, 2014). И читање чланака на одређену проблематику у слободно вријеме може да утиче на професионални развој васпитача, стога је поред формалног контекста важан и неформални и информални.

С обзиром на то да образовање није статична категорија већ динамична, намеће се потреба превазилажења недостатака иницијалног образовања, што се постиже професионалним развојем и цјеложивотним учењем. Професионални развој васпитача је услов његовог цјелокупног напретка, а почива на концепту континуираног учења и (су)конструкције знања (Lazić, 2013). Стога, професионални развој васпитача и концепт цјеложивотног учења није могуће посматрати одвојено, а обје категорије унапређују савремене улоге васпитача.

Рад практично одговара на три питања: шта, зашто и како (на који начин)? Први дио рада говори о значају предшколског васпитања, улогама васпитача те интеграцији различитих аспеката у пракси. У другом дијелу рада приказан је практичан модел, с намјером подстицања васпитача на ангажованост у сличним активностима, развоју ентузијазма,

стварању нових интегрисаних практичних модела за праксу, али и помоћ будућим васпитачима представљањем начина остваривања како методичке тако и иноваторске улоге, што су аутори чинили и прије (Živanović i sar., 2020).

ЗНАЧАЈ И УЛОГА ВАСПИТАЧА У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ

За разлику од многих других дјелатности, васпитно-образовни рад и даље захтијева улогу човјека, и то више него икад, само његове улоге постају сложеније како би се одговорило на потребе савременог друштва (Travar, 2017). Као што смо претходно истакли, професионални развој и усавршавање васпитача значајно је због прилагођавања савременим захтјевима друштва и плурализма подручја рада предшколске установе. Прилагођавање савременим захтјевима укључује и инклузивно васпитање и образовање, те оснаживање компетенција васпитача за рад са дјецом којој је потребна додатна подршка те и промјене у начину организовања активности (Ristić i Kovačević, 2022). У овом раду улоге васпитача, компетенције васпитача и подручја рада васпитача нећемо строго одвајати у терминолошком смислу јер једно друго не искључује. Наиме, ако говоримо, примјера ради, о подручју рада са дјецом, није могуће од тога строго одвојити улогу васпитача у стварању подстицајног окружења или, примјера ради, компетенције у погледу непосредног рада са дјецом. Како бисмо направили строгу границу између компетентности васпитача у окружењу за учење и методичке улоге васпитача? То би изгледало прилично неприродно, јер повезаност се не огледа само у улогама и подручјима рада, већ и у различитим подручјима рада међусобно.

У *Стандардима компетенција васпитача Републике Србије* (2018) издвојена су три подручја компетентности и то за 1) непосредан рад са дјецом; 2) сарадњу и заједницу учења и 3) професионални развој. У *Стандардима квалитета рада БиХ* (2011) се наводи дванаест категорија детаљније операционализованих али међусобно повезаних са претходним, односно прилично усклађених са индикаторима у оквиру сваког подручја. Компетенције васпитача не могу бити

статичне већ развојне и професија васпитача захтјева континуирано учење и стручно усавршавање у складу са научно-технолошко-социјалним развојем друштва (Slunjski, 2006). Даница Мојић (2014) такође истиче да личност васпитача подразумијева различите улоге, од дијагностичке, сарадничке, социјалне, критичке, креаторске, комуникацијске и др. Васпитач својим промишљањем о пракси и реализацијом рефлексije остварује улогу критичара али свакако и планера, јер се на основу истог планирају наредни кораци у васпитно-образовном раду. Улога планера је од изузетног значаја због елиминисања неорганизованог, тзв. празног хода. И у свакодневном животу обављање одређене активности, која је уродила плодом, захтијева систематично планирање корака којим желимо постићи видљиве резултате (Živanović i Perućica, 2021). Улога водитеља и сарадника се читава како у непосредном раду са дјецом, тако и у оквиру сарадње с родитељима, али и колегама међусобно. Од круцијалног значаја је дидактичко-методичка улога, која омогућава да васпитач тачно зна у датом моменту које облике и методе би било прихватљиво користити, како и којим начинима приближити одређене појмове узрасту дјеце, којим путем и којим средствима. Уз све то надовезују се и улоге иноватора и креатора, јер само личност васпитача која ствара новине, импровизује и посједује стваралачке идеје може одговорити на дјечије потребе. Поред најбољих планова и замисли потребно је визију претворити у дјело, у чему се огледа реализаторска улога.

Аутори немају намјеру да истичу хронолошки значај појединих подручја рада и самих улога васпитача, јер је то потпуно неоправдано имајући у виду чињеницу да плурализам послова васпитача подразумијева међузависну мрежу послова. С једне стране, намјера је ближе упознавање са подручјем непосредног рада са дјецом, стваралаштвом и ангажованошћу васпитача у циљу детаљнијег сагледавања и проучавања појединих дијелова цјелине каква је посао васпитача. С друге стране, намјера је понудити поред теоријске основе практичан модел рада који могу користити сви они које се налазе у пракси или који би требали што боље приближити праксу (рецимо студентима на факултету).

Као општи циљ предшколског васпитања наводи се холистички развој дјетета у складу са његовим могућностима, и то интегрисану мрежу интелектуалног развоја, социоемоционалног развоја, физичког развоја, те развоја говора, комуникације и стваралаштва. Основна функција предшколских установа огледа се у задовољавању развојних потреба дјете раног узраста, а које се остварују програмским садржајима васпитно-образовног карактера (Minić, 2019). Васпитач је посредник између средине и дјетета, зато ни најбољи материјали и садржаји не могу замјенити улогу васпитача (Kamenov, 2006). Од педагошке иницијативе и ангажованости васпитача зависи да ли ће у раду са дјецом бити извршен најбољи избор садржаја (Travar, 2017), а помоћу специјално припремљене средине и развој свих аспеката развоја. Континуирано вођење рачуна о креирању богате средине у којој се остварују програмске активности, а дјеци пружају могућности за рано учење и напредовање, једна је од улога васпитача у XXI вијеку (Travar, 2017). Исти аутор кроз истраживање истиче да су истраживачки налази показали да је, без обзира на постојеће стање и услове у вртићима, улога васпитача најдоминантија у стварању подстицајне средине за рано учење. То доказује и модел активности који ће бити приказан у раду. Васпитачи који су учествовали у истраживању такође сматрају да креирање подстицајне средине зависи од личних особина васпитача (попут иницијативности, креативности и ангажованости односно активитета у раду). Да је физичка средина подржавајуће окружење за учење, наглашавају и ауторке Пешикан и Антић (2012), истичући да простор у којем дијете свакодневно проводи вријеме и у којем истовремено учи и игра се кроз разноврсне активности представља физичку средину. Физичка средина, схваћена као амбијент за учење, обухвата све материјалне објекте присутне у том простору, као и оно што су креирали васпитачи у складу са тренутним потребама деце и садржајима који су у том моменту актуелни. Управо у таквој креацији физичког окружења најбоље препознајемо улоге васпитача као иноватора, планера, организатора, водитеља и методичара. Сасвим је јасно да не могу сви бити једнако

креативни, али кроз концепт цјеложивотног учења могу побољшати свој статус и бити ангажовани у већем степену. Стога, Даница Мојић (2014) са правом истиче да васпитачи као први учитељи морају интердисциплинарно познавати струку, знати развојне карактеристике дјеце, имати вјештину поучавања и разумјети друштвено-културни контекст образовања и установе, који свакако подразумева и стално стручно усавршавање. За разлику од основне школе, у предшколској установи не постоји уџбеник као наставно средство. Васпитач је тај који постаје креатор властитог рада. Упркос жељи да боравак деце у вртићу има обележја спонтаности, слободног избора, прилагодљивости дечјим узрасним и индивидуалним потребама, у њему се готово ништа не одвија стихијски и импровизовано, већ иза свих захтева стоји смишљена организација, планирање и систематски рад васпитача и других стручњака (Minić, 2011). Дobar васпитач је за дијете појам лијепог, доброг, паметног и најбољег човјека и игра главну улогу у креацији, организацији и вођењу васпитно-образовног процеса предшколске установе пред вјерним слушаоцима, гледаоцима, учесницима тога процеса, а то су дјеца, а садржај које васпитач нуди мора бити добро одабран и у складу са дјечијим психофизичким могућностима (Јovanović i Ružićić, 2016). Може се закључити да је нужно да васпитач првенствено буде добар методичар, ангажован и стваралачки настројен да би одговорио на интегрисану мрежу аспеката развоја дјетета.

ЗНАЧАЈ И ИНТЕГРАЦИЈА РАЗЛИЧИТИХ ДИМЕНЗИЈА ПРАКСЕ

За холистички развој дјетета неопходно је ујединити све могуће димензије практичног дјеловања. Свестраном развоју дјетета доприноси интегрисаност различитих аспеката развоја, али и окупљање појединих дидактичко-методичких елемената у јединствен систем. Васпитно-образовне активности које се организују у вртићу треба да обезбједе одговарајуће услове и подстицање, неопходне за развој и укључивање дјеце у природну и друштвену средину и

представљају срж васпитно-образовног програма (Катенов, 2006), те је непходно водити рачуна како се оне организују.

Поред сједињавања различитих аспеката развоја и њиховог међудејства, потребно је водити рачуна о интеграцији средстава, метода рада, облика рада, програмских принципа учећих активности, интеграцији учења и игре, те интеграцији улога васпитача, а све у циљу квалитетнијег и свеобухватнијег рада. Петар Рајчевић (2019) истиче да је цјеловитост у васпитно-образовном раду потреба која не застарјева, а може да се огледа у уједначености диференцијације и интеграције, кроз примјену плурализма облика рада, метода рада, средстава рада те складне заступљености емоционалне и сазнајне компоненте. Уважавање принципа интегрисаности подржавају и други аутори истичући: „Важно је потенцијал програмских активности искористити на најбољи могући начин и пронаћи механизме за његову креативну, стваралачку имплементацију” (Vasiljević i Sudzilovski, 2021: 71). И други аутори (иако у контексту млађег школског узраста) истичу значај интегративности и повезивања садржаја који се обрађује, а који захтјева додатни напор у планирању и реализацији таквих активности (Simijonović i Perišić, 2019). Уједно интегрисан рад на најмлађим узрастима (још од предшколских установа) ствара темељ или базу за даље школовање код појединца, што имплицира примјену анализе, синтезе и повезивања и у основној школи, а самим тим и квалитет знања на већем нивоу.

За предшколски период од круцијалног значаја је игра, зато је одређене улоге васпитача морају подржавати као природну активност дјетета. Ни теоријски ни практично, није могуће строго одвојити учење, игру и улоге васпитача. Улога васпитача у организацији дидактичких игара огледа се у организацији васпитне групе, материјала, простора, времена, примјени узрасту дјете, извршити припрему дјете и увод у садржај рада, те стваралачки однос самог васпитача (Bulatović, 2016). Игра је активност која најпотпуније остварује психофизички развој дјетета, која се по својим карактеристикама разликује од свих осталих активности и

произилази из унутрашње потребе дјетета – одликује је спонтана, слободна и оригинална активност дјетета (Јовановић и Ружићић, 2016). Већ смо нагласили да је игра најприродни начин учења за дијете, стога, ако покушамо да са дјететом учимо, нећемо успјети, али ако покушамо да учење претворимо у игру, учинићемо доста тога. Рад са предшколском дјецом у функцији васпитања и образовања могуће је остварити искључиво игром, а игровне активности незаобилазно имају циљ и садржај усмјерен на стицање сазнања и искустава, навика, али морају бити интересантне, забавне како би дјеца у њима активно учествовала (Ибидем).

У циљу ефикасности васпитача, важно је нагласити и интеграцију знања из различитих педагошких дисциплина. Сваки методичар општа сазнања о којима се говори у дидактици прилагођава подручју којим се преваходно бави (Рајчевић, 2020), те је овај рад прилагођен предшколском контексту уз поштовање дидактичко-методичких компоненти и улогама васпитача данас, јер како истиче Минић (2011) оне су знатно измјењене у односу на ранији период и васпитач ствара околности и стимулативно окружење за развој и учење.

У представљеном моделу који слиједи читавају се принципи прописани *Програмом предшколског васпитања и образовања Републике Српске* (2007), и ревидираном верзијом *Програма предшколског васпитања и образовања* (2022) и то: принцип свеобухватности, аутономности, усклађености циљева, активности, доминација игре, социјалне интеракције, континуираног праћења и храбрења дјетета, те програмски принципи учећих активности. Такође су интегрисане методе предшколског васпитања са посебним акцентом на дјечију игру, а посебна значајност огледа се у респектовању холистичког развоја дјетета кроз различиту мрежу самостално осмишљених активности аутора. Представљени модел има потенцијал и за логопедски третман и вјежбање правилног изговора гласа *ч* (*пчела, чајанка, чајник, чај, чаша*) уколико у вртићкој групи има такве дјеце, у чему се огледа још једна димензија интеграције.

ТОК СЦЕНАРИЈА УЧЕЊЕ АКТИВНОСТИ

Структуру учећих активности чине оквирно три дијела. У централном дијелу потребно је реализовати и активности мањих гупа, у тзв. центрима за учење. Под појмом учеће активности подразумејева се активност коју најчешће осмишљава васпитач, узимајући у обзир дјечије потребе, могућности и интересовања. Задатак васпитача је да води рачуна о смјени мирних и кретних активности те употреби адекватних средстава и материјала. У ревидираној верзији *Програма* (2022: 15) посебно се наглашава да „дјеци треба пружити могућност да од неколико понуђених активности малих група одаберу ону којом се желе бавити, али им дати прилику да се, након обављеног задатка, ротирају и одлуче за рад у неким другим понуђеним центрима за учење”. Методичка организација поменутог програма истиче плурализам облика рада, метода рада, програмских принципа, аспеката развоја, те структурираним центрима међусобно тематски повезаних. Све наведено неопходно је „укомпоновати” у складну међусобно повезану цјелину. Због систематичности и прегледности интеграције о којима је било ријечи у претходном тексту, ток сценарија приказан је у виду табеле. У првој колони приказани су различити појединачни елементи, обједињени кроз једну учећу активност.

Табела 1: Приказ општих методичких података, тока учеће активности и интеграције рада

<i>Општи методички подаци</i>	
<i>Учећа активности</i>	Пчела (Тема – <i>Инсекти</i>)
<i>Општи исход</i>	Активности воде ка томе да дијете буде радознано, активно, да упознаје узрочно-последичне везе са окружењем и његује пожељне особине.
<i>Специфични исходи</i>	Ближе упознавање изгледа пчеле и њеног станишта; уочавање користи коју човјек има од пчела; узрочно-последичних односа окружења и инсеката.

Образовање и васпитање, XVIII (19)

<i>Циљане компетенције</i>	Дијете зна да пчела производи мед; зна на који начин то чини; описује изглед пчеле; репродукује стихове пјесмице; развија креативност и машту.
<i>Облици рада</i>	Фронтални; индивидуални; групни; рад у пару
<i>Методе рада</i>	Метода разговора; метода практичних радова; метода игре; метода рада са књигом; илустрација; демонстрација.
	<i>Ток сценарија учеће активности</i>
<u><i>Уводни дио</i></u> Метода говора; Принцип поступности; Аспекти развоја: Говор и комуникација; елементи друштвеног развоја (однос према раду); Принцип очигледности (чулно искуство);	Психолошко-емоционална припрема почиње у формацији круга са јасним и изражајним читањем текста пјесмице „Пјесма о пчели“: <i>Пчелице драга, много ти хвала, За ово меда што си нам дала. Вредноћа твоја свима је знана, о теби стално прича ми мама. Мама ми каже „као пчела буди“ Па ће те увијек вољети људи.</i> Након читања пјесмице питамо дјecu о коме се ради у овој пјесми (пчели). Шта мама говори дјетету? (Да буде као пчела јер ће га тако сви поштовати) Шта можете закључити о пчели након читања, која је њена највриједнија особина? (Вриједноћа). Затим опет читамо текст пјесмице, строфу по строфу, а дјеца репродукују стихове. Дјеци пуштати звук зујања пчела а након тога у формацији круга, симулирамо како зуји пчела...
<u><i>Главни дио</i></u> Метода говора; илустрација; Програмски принципи: јасноћа, поступност, научност, поштовање узраста дјетета; Аспекти развоја: Разумијевање свијета (појаве и процеси који нас окружују); говор и комуникација (активно слушање и разумијевање);	Прије него се дјеца распореде у центре, питам их: Јесте ли, дјецо, пробали некада мед? Каквог је укуса? А шта мислите, дјецо, како пчеле направе мед? Гдје можемо да примјетимо пчелу? Кроз разговор уводим дјecu у причу о томе како пчела прави мед. Пчеле праве мед на дрвећу или у дрвеним кошницама које за њих праве људи. Оне пчеле које сакупљају нектар по цветовима се зову радилице и замислите, дјецо, када нађу добро цвијеће пуно нектара, оне се врате у кошницу и заиграју плес заједно како би обавјестиле друге. Пчела има дуг језик налик на цјевчицу којом купе сок (илуструјем). Оне имају желудац за мед који

<p>развијање и подстицање интелектуалних операција;</p> <p>Програмски принципи: очигледности (чулно искуство); јединство игре и учења; контекстуално примјењена пракса; Аспекти развоја: говор и комуникација (развој графомоторике);</p> <p>Облик рада: индивидуални;</p> <p>Програмски принципи: поштовање узраста дјетета; очигледности;</p> <p>Метода игре; практични рад;</p> <p>Аспекти развоја: умјетност и стваралаштво (креативно изражавање); говор и комуникација</p>	<p>служи да пренесу нектар од цвијета до кошнице. Пчела мора да слети на најмање 100 цвјетова да сакупи неколико капи сока. У кошницама он се претвара у мед. Дјеца се распоређују за столове у четири центра: интелектуални, креативни, ликовни, центар за игру (са могућношћу замјене активности по завршетку).</p> <p><i>Интелектуални центар:</i> Васпитач показује радни лист на стр. 121 у уџбенику „Весели вртић” и даје им уџбенике. Дјеца проналазе радни лист и испуњавају задатке који се у њему траже. Уз помоћ фотографије пчеле, васпитач објашњава дијелове њеног тијела, чиме се утиче и на перцептивне способности (глава, око, уста, тијело, нога крило и жаока). Затим дјеца уз помоћ васпитача (он чита) повезују називе са дијеловима тијела. А потом на крају књиге проналази наљепнице инсеката које лијепи на мјесто предвиђено за њих у радном листу, (мрав, оса, комарац, јеленак, бумбар, мува, бубамар и скакавац). (Умјесто радних листова може се користити и импровизовано припремљен лист.)</p> <p><i>Креативни центар:</i> „Пчела од кутијице за киндер јаје”</p> <p>Васпитач на сто ставља жуту пластичну кутијицу коју дјеца добију у киндер јајету, самољепљиви црни папир, имитацију очију, иглице са „главама” и шаблоне крила исцртаних на бијелом папиру. Уз показивање објашњава дјеци шта је њихов задатак и како могу направити интересантне пчелице. Кутија представља тијело пчеле које је црно-жуте боје. Зато ћемо прво залијепити црни самољепљиви папир који је већ већ изрезан на тракице (показује на који начин то треба радити). Када је тијело завршено, изрезају се крила. Врло је важно изрезивати маказама тачно по линији. Затим крила лијепи на тијело пчеле. Потом лијепи очи и убада иглице са „главама” које представљају пипке. Тек тада је пчела у потпуности направљена. Док дјеца израђују задатак, васпитач их мотивише,</p>
--	---

Образовање и васпитање, XVIII (19)

<p>(подстицање графомоторике, унапређивање комуникације међу дјецом); Друштвени и емоционални развој: (однос према раду, односи са другима и припадање); физички развој (подстицање ситне моторике; умјетост и стваралаштво (подстицање ликовне активности покрета); Облик рада: групни;</p> <p>Облик рада: рад у пару; Метода игре уз подстицање интелектуалних операција;</p>	<p>усмјерава и помаже уколико је помоћ потребна. Потом васпитач ставља на сто направљену „кошницу“. (Васпитачи су је претходно направили методом каширања – балон су обмотавали канапом и љепилом за дрво. Питају дјецу да ли их подјећа то на нешто. (Кошницу.) Ко живи у кошници? (Пчеле.) Након тога дјеца на кошницу лијепе направљене пчеле.</p> <p><i>Ликовни центар:</i> Васпитач на сто ставља бијеле папире, оловке и водене бојице. Показује, ицртавајући на табли корак по корак, како се може нацртати пчела. Дјеца прате кораке и исцртавају пчелу на њима својствен начин. Врло је важно да величина пчеле прати и величину папира да не би била превише мала нити превише велика. Када нацртају пчелу, рад боје помоћу водених бојица.</p> <p><i>Центар за игру:</i> „Игра меморије“ (Тема – <i>Инсекти</i>)</p> <p>Дјеца се у овом центру играју њима већ добро познате игре меморије, али овај пут на тему инсеката. Васпитач на сто ставља слике инсеката окренуте лицем према столу у једнаке редове и колоне (мрава, пчеле, бубамаре, различитих врста лептира, вилиног коњица, скакавца, муве, осе). Још једном напомиње правила игре и даје знак за почетак. Једно по једно дијете труди се да пронађе што више идентичних парова (уз именоване инсеката). Када се пронађу сви парови, дјеца, једно по једно, броје колико су парова пронашла. Побједник је оно дијете које код себе има највише парова инсеката.</p>
<p><u><i>Завршни дио</i></u></p> <p>Аспекти развоја: откривање и разумјевање свијета (чулно- перцептивна искуства, ја и свијет у којем живим); физичко- здравствени развој (брига о здрављу);</p>	<p>„Чајанка“ или такмичарска игра група Васпитачи су унапријед припремили чајеве и здјелице са медом и кашикама које стављају на сто. Дјеца се послужују на начин како то они желе. Могу мед да испробају користећи малу кашику или да га ставе у чај, све у складу с њиховим жељама.</p> <p>Завршну активност може да чини и такмичарска игра преношења сока (или салвете која је лагана, водећи рачуна да буде</p>

<p>Метода игре; демонстрације; Облик рада: групни; Аспекти развоја: друштвени и емоционални (односи са другима и припадање); физички развој (подстицање крупне и ситне моторике);</p>	<p>довољно велика да не може проћи кроз сламчицу) с мјеста А на мјесто Б помоћу сламчица (опонашајући вриједне пчелице), чиме се подстиче развој стрпљивости и истрајности код дјече с обзиром на малу количину коју могу да пренесу кроз сламку. Прије почетка демонстрирати!</p>
---	--

ЗАКЉУЧАК

Холистички развој дјетета као општи циљ предшколског васпитања не смије остати „мртво слово” на папиру, јер су границе реализације таквог развоја неисцрпне у пракси. Неопходно је само извршити рефлексивни осврт на властиту праксу и одговорити на питање *Да ли оно што радим подржава холистички развој сваког дјетета и на који начин?* Оно што је неопходно напоменути је да модел уважава васпитање у ширем смислу (дакле, васпитање у интелектуалном, физичком, естетском, моралном и радном васпитању). Развој интелектуалне компоненте читава се кроз повезивање дијелова тијела пчеле, памћењем пјесмице, као и упоређивањем парова у игри меморије, што је свакако дио интелектуалних операција. Морална компонента читава се током разговора о особинама пчеле и упоређивањем с људским квалитетима. Повезницу са радном и естетском компонентом проналазимо током саме израде пчеле, као и радом на цртежу уз примјену водених бојица. Током дјечије демонстрације звука пчеле у кошницама у кругу као и такмичарском игром у завршној активности свакако смо узели у обзир и утицај на физички раст и развој. Стога представљени модел не подразумејева само интеграцију програмских принципа, метода и центара за учење већ и аспеката развоја или и различитих компоненти васпитања у ширем смислу, те свакако и улога васпитача. Овај рад пружа корисне информације васпитачима у пракси али и студентима – будућим васпитачима у смислу схватања и разумијевања значаја обједињавања појединачних елемената, развоја

способности анализе и синтезе у пракси васпитача, значаја уважавања програмом прописаних димензија предшколског васпитања и образовања, схватања и разумијевања интеграције у пракси, те схватања сложених улога које се од њих очекују. Рад има и апликативну вриједност са могућношћу кориговања и импровизације учеће активности према сопственим преференцијама васпитача.

ЛИТЕРАТУРА

- Bulatović A. (2016). *Od igre do stvaralaštva*. Novi Sad: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača.
- Vasilijević, D., Sudzilovski, D. (2021). Projektно stvaralaštvo u godinama uzleta. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Prizren – Leposavić*, 15, 63–75.
- Živanović, S., Prodanović, S. i Vladičić, S. (2020). Holistički razvoj djeteta kroz jedan model učeće aktivnosti. U: *Integrirani pristup u radu sa predškolskom djecom, učenicima i korisnicima u vrtićima, školama i ustanovama socijalne zaštite*. Kikinda: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, 211–218.
- Živanović, S., Perućica, R. (2021). Model mikroplana u obrnutom dizajnu interaktivne egzemplarne univerzitetske nastave. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Prizren – Leposavić*, 16, 117–127.
- Jovanović, I., Ružičić, N. (2016). Uloga vaspitača u igrama mašte kod djece predškolskog uzrasta. *Bijeljinski metodički časopis*, 3, 45–53.
- Kamenov, E. (2006). *Obrazovanje predškolske dece*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Kamenov, E. (2006). *Vaspitno-obrazovni rad u dečjem vrtiću opšta metodika*. Novi Sad: Dragon.
- Lazić, S. (2013). Profesionalni razvoj – uslov ili ishod cjeloživotnog učenja. *Krugovi djetinjstva*, br. 2, 113–123.
- Milić Sturza, N. (2014). Stručno usavršavanje vaspitača – doprinos kvalitetu rada sa motorički darovitom djecom. U: *Zbornik Daroviti i kvalitet obrazovanja*. (474–487). Vršac: Visoka škola strukovnih studija za vaspitače.
- Minić, V. (2011). Dečji vrtić i vaspitač kao ključni faktori uspešnosti vaspitno-obrazovnog rada. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Prizren – Leposavić*, 5, 71–82.

- Minić, V. (2019). Vaspitač i predškolska ustanova u kontekstu dečijeg razvoja. U: *Vaspitač u 21. veku*. (74–79). Aleksinac: Akademija vaspitačko-medicinskih strukovnih studija.
- Mojić, D. (2014). Koja su očekivanja predškolske ustanove u obrazovanju „vaspitača budućnosti”. *Nova škola*, 9 (1), 136–145.
- Pešikan A., Antić, S. (2012). Učenje i razvoj na ranim uzrastima. U: *Standardi za razvoj i učenje dece ranih uzrasta u Srbiji*. (85–108). Beograd: Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu.
- Program predškolskog vaspitanja i obrazovanja* (2022). Banja Luka: Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Vlada RS.
- Rajčević, P. (2019). Povezivanje znanja u osmišljenu celinu. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Prizren – Leposavić*, 13, 79–95.
- Rajčević, P. (2020). Shvatanja didaktičara o primeni metoda nastavnog rada. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Prizren – Leposavić*, 14, 215–227.
- Ristić, I., Kovačević, J. (2022). Kooperativno učenje u obrazovanju i vaspitanju gluvih i nagluvih učenika. *Baština*, 57, 463–474.
<https://doi.org/10.5937/bastina32-39166>
- Simijonović, I., Perišić, S. (2019). Stavovi studenata o spremnosti planiranja integrativne nastave u okviru nastavnog programa i njenog praktičnog izvođenja u mlađim razredima osnovne škole. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Prizren – Leposavić*, 13, 211–218.
- Spasojević, P., Pribišev Beleslin, T. i Nikolić, S. (2007). *Program predškolskog vaspitanja i obrazovanja*. Istočno Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Slunjski, E. (2006). Kompetencije odgajateqa u vrtiću – organizaciji koja uči. *Pedagoški istraživanja*, 3(1), 45–58.
- Travar, M. (2017). Uloga vaspitača u kreiranju podsticajne sredine za rano učenje u vrtiću. *Nova škola*, 12 (2), 56–66.
<https://doi.org/10.7251/NS1702056T>

INTEGRATION ASPECTS OF CHILD DEVELOPMENT AND EDUCATORS' ROLE IN PRACTICE

Summary: *Preschool education is considered to be the basic foundation in the entire educational system, and preschool institutions and educators within them are key links in the early learning process. With the expansion of pedagogical knowledge, the circle of educators' jobs is expanding and requires multicompetence and adaptation to modern roles. Our goal is to present an example of good practice that is the result of the daily engagement of authors in striving to make children's lives in kindergarten better and more beautiful. The paper consists of two parts. The first part tried to point out the importance of early learning, the preschool period, the role of educators in preschool, and the importance of integration in practice, while the second part of the paper is a practical model or flow of scenarios of learning activities on Insects aimed at popularizing application models to help those who are already working in practice, beginners but also students of pedagogical orientation. The greatest value of the presented work is the unification of theory and practice, and the possibility of practical applicability.*

Key words: *preschool education, integration, holistic development, educator.*